

Nogle mulige overvejelser før valg af prøver i *Skriftsproglig udvikling*

Indhold

Der er mange forskellige prøver og flere typer af læseprøver, så hvad skal jeg vælge?	1
Bogstavkendskab	1
Ordlæsning	1
Sætningslæsning	1
Tekstlæsning	2
Stavning	2
En eller flere læseprøver samtidigt?	2
Prøvernes normer dækker flere klassetrin og overlapper hinanden, så hvad skal jeg vælge?	3
Papir eller digital?	3

Der er mange forskellige prøver og flere typer af læseprøver, så hvad skal jeg vælge?

Bogstavkendskab

Bogstavprøverne afdækker elevernes kendskab til bogstavers navne og former samt bogstavlydene og skelnen mellem vokaler og konsonanter. Det er typisk relevant at afdække fra 0. klasse.

Ordlæsning

I begynderlæsning har man typisk mest fokus på tilegnelsen af afkodningsfærdigheder, så eleven bliver i stand til at læse ord, først sikkert og siden også hurtigt. Ønsker du at afdække elevernes ordlæsefærdigheder, er *Ordlæseprøverne 1-2* en mulighed. Nogle vælger at fokusere på afdækning af dette alene blandt begynderlæsere, mens andre supplerer med en sætnings- eller tekstlæseprøve, som også stiller krav til læseforståelsen af enkeltsetninger eller sammenhængende tekster. Foruden afkodning forudsætter *Ordlæseprøverne* også kendskab til ordene i prøven.

Senere i læseudviklingen vil det typisk være forskelle i ordlæsehastigheden frem for -sikkerheden, der giver forskelle i elevernes ordlæsning. Til afdækning af ordlæsning blandt de ældre elever kan du vælge prøven *Ordgenkendelse*, som har normer for 6.-8. klasse.

Sætningslæsning

Sætningslæseprøverne afdækker læsning af et tekstniveau lige midt mellem ord- og tekstlæseprøverne. Her stilles der ikke kun krav til afkodningsfærdigheder, men også grammatisk bearbejdning og forståelse af afgrænsede meninger – men dog ikke forståelse af længere tekststykker.

Sætningslæseprøverne kan give dig indsigt i elevens "læsemotor"; hvor hurtigt går det grundlæggende med at bearbejde ord og sætninger i læsning? Da der ikke er tale om sammenhængende tekster, som kan give

anledning til refleksion og fordybelse hos læseren, kan sætningslæsehastighed muligvis betragtes som et mere rent mål for læsehastighed end tekstlæsehastighed kan.

Sætningslæseprøverne kan således bruges, når det er væsentligt at få indblik i, hvordan både afkodning og sætningslæsning i sin helhed forløber, men ikke ønsker at stille store krav til forståelsen og bearbejdningen af større tekstdele.

Blandt elever på de ældste klassetrin er det typisk forskelle i hastighed frem for sikkerhed, som giver forskelle i elevernes sætningslæsning. Til denne elevgruppe kan man afdække deres sætningslæsehastighed nærmere med prøven *Sætningslæsehastighed*, som er normeret på 6., 7. og 8. klassetrin. Prøven giver også indsigt i elevernes sikkerhed.

Tekstlæsning

Tekstlæse- og Tekstforståelsesprøverne afdækker det mest overordnede niveau i læsning blandt prøverne i *Skriftsproglig udvikling*. For at læse teksterne sikkert og hurtigt er der en række delprocesser, som skal forløbe rimelig ubesværet; du skal kunne afkode ordene i teksten, forstå dem eller udlede deres betydning, hurtigt kunne bearbejde de grammatiske elementer og slutte dig til det, der ikke står direkte i teksten. Denne sammensatte færdighed kan være relevant at afdække med en gruppeprøve, når de fleste elever i klassen har tilegnet sig tilstrækkelige afkodningsfærdigheder, og det derfor hovedsageligt er forskelle i sprogforståelse, som giver forskelle i elevernes tekstlæsning. For de særligt sikre læsere kan det også sagtens være relevant at afdække tidligere.

Ovenfor er nogle af de faglige overvejelser om valg af prøverne af læsning beskrevet med udgangspunkt i den typiske udvikling: fra fokus på tilegnelse af ordlæsefærdigheder til læsning af sammenhængende tekster. For alle klassetrin gælder det, at de basale færdigheder kan være relevante at afdække, hvis man konstaterer, at tekstlæsning overordnet ikke forløber sikkert og hurtigt.

Stavning

Staveprøve 1-4 afdækker elevernes overordnede stavefærdigheder samt deres beherskelse af pædagogisk relevante stavemønstre i 1.-8. klasse.

En eller flere læseprøver samtidigt?

Man kan vælge fast at teste eleverne på det mest "overordnede" relevante niveau (fx tekstlæsning i 5. klasse) og herefter vurdere, om der er brug for yderligere afdækning på underordnede niveauer ved et påfaldende resultat – eller man kan ønske at tegne elevernes samlede "skriftsproglige udviklingsprofil". I så fald kan man afdække både det overordnede niveau i elevernes læsning og en eller flere af de underordnede tekstfærdigheders sikkerhed og hastighed.

Foruden læseprøverne rummer *Skriftsproglig udvikling* også muligheden for at afdække bogstavfærdigheder med *Bogstavprøverne 1-2* og stavefærdigheder med *Staveprøverne 1-4*. *Bogstavprøverne 1-2* afvikles typisk efter hinanden i løbet af den første læse-staveundervisning.

Staveprøverne afvikles typisk med én pr. testgang, selv om det selvfølgelig er en mulighed at afdække med flere af staveprøverne på samme testtidspunkt.

Prøvernes normer dækker flere klassetrin og overlapper hinanden, så hvad skal jeg vælge?

Hver prøve er normeret på flere klassetrin (og en del både forår- og efterår). Det betyder, at du med hver prøve har mulighed for at følge eleverne over flere klassetrin (eller fra efterår til forår) og se, om de hver især øger deres sikkerhed og hastighed ud fra nøjagtigt de samme prøvevilkår og -indhold – og derudover sammenholde prøveresultaterne med niveauet for elever på landsplan.

Derudover overlapper normerne til prøver for samme tekstkomponent (fx tekstlæsning) hinanden. Eksempelvis kan du til en 4. klasse vælge enten en *Tekstlæseprøve 4, 5*, eller *6*, som alle er normeret på 4. klassetrinnet. Valget her kan tage udgangspunkt i en 'passende' prøve ud fra din vurdering af dine elevers niveau og spredning. Hvis du eksempelvis har med en svag gruppe af læsere at gøre, kunne du vælge den letteste af de prøver, som er normeret på det klassetrin, eleverne er på. Når det kommer til valg blandt *Tekstlæseprøve 1-8*, kan du også overveje, om den konkrete tekst spiller en rolle for dit valg – nogle er fx mere informerende, andre mere fortællende.

Til 6. og 7. klasse er der særligt mange prøver af tekstlæsning/tekstforståelse at vælge imellem. *Tekstlæseprøve 7* og *8* er normeret på 6. klassetrin i både papir- og digital version, og *Tekstlæseprøve 8* har desuden også normer til 7. klassetrin i digital version. *Tekstforståelse Udsagn (A og B)* og *Tekstforståelse Cloze* er ligeledes normeret på 6. og 7. klassetrin (samt 8.). Overordnet afdækker prøverne det samme, men når du skal vælge mellem dem, kan du overveje, om du foretrækker at præsentere eleverne for én sammenhængende tekst – så skal du vælge en af *Tekstlæseprøverne* – eller om du foretrækker at præsentere eleverne for en lang række forskellige informerende og fortællende tekster – så skal du vælge en af de tre *Tekstforståelsesprøver*. Desuden er der tidsgrænser på *Tekstforståelsesprøverne*, hvorimod alle elever så vidt muligt skal nå igennem alle opgaver i *Tekstlæseprøverne*. Endeligt findes *Tekstforståelsesprøverne* kun i digitalt format, mens *Tekstlæseprøverne* er i både digital og papirformat. Med *Tekstforståelse Udsagn (A og B)* kan du desuden nemt få indblik i, hvilke grader af forståelseskrav i teksterne, som eleven mestrer, og hvilke der evt. stadig volder problemer, fordi delscorer for disse er opgjort i rapporten. Du får således en indikation af elevens forståelse af både mere tekstnære dele og de mere inferenskrævende ('læsning mellem linjerne').

Papir eller digital?

Måske er formatet afgørende for dig, når du skal vælge prøve? De fleste prøver kan afvikles både digitalt med automatisk scoring og i papirform med efterfølgende indtastning af elevsvar i Hogrefes online skoleportal. Bogstavprøverne er dog kun i papirform, mens prøverne under Skriftsproglig udvikling – fra 12 år (*Tekstforståelsesprøverne*, *Ordgenkendelse*, *Sætningslæsehastighed* og *Staveprøve 4*) kun er digitale.

Du er altid velkommen til at kontakte forlaget for sparring om valget af prøver.